

STAMELEND HALLELUJA

Bij dit boek is naast een inhoudsopgave, ook een uitgebreid liedjes-,
persoons-, zaken- en bijbeltekstenregister beschikbaar. Scan de code
om hem te downloaden.

De Bijbelteksten in dit dagboek zijn vertaald door Dineke en Albert Ferwerda.
Met **Liedboek** wordt bedoeld: *Liedboek 2013. Zingen en bidden in huis en kerk*
NBV is Nieuwe Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap 2004,
NBV21, de revisie uit 2021

STAMELEND HALLELUJA

MET MUZIEK HET KERKELIJK JAAR DOOR

Albert Ferwerda

Buijten & Schipperheijn *Motief*

*Voor Dineke,
die al vijftig jaar
mijn onsamenhangend gebrabbel
over muziek
en vertrouwen
met geduldige liefde
heeft aangehoord.*

ISBN 978-94-6369-198-7

© 2022 Buijten & Schipperheijn *Motief*
Amsterdam

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor het maken van kopieën uit deze uitgave, ook voor zover toegestaan door de Auteurswet, zijn vergoedingen verschuldigd. Voor betaling van vergoedingen en voor toestemming voor het overnemen van gedeelten in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken wende men zich tot de uitgever.

Omslagontwerp: Theresia Koelewijn
Vormgeving binnenwerk: Andries Mol

ALL THE GOOD MUSIC

*In the beginning I misunderstood,
but now I've got it, the word is good.
Say the word and you'll be free,
say the word and be like me,
say the word I'm thinking of,
have you heard the word is love?
It's so fine, it's sunshine,
It's the word love.*

Lennon-McCartney

Uit 'The Word' van het Beatles-album 'Rubber Soul'

**Het introduceren van een nieuwe soort muziek moet worden vermeden
omdat het heel de Staat in gevaar brengt;
alle mogelijke soorten muziek hebben een destabiliserende invloed
op de belangrijkste politieke instellingen.**

PLATO

**Ik heb geen plezier in iemand die een hekel heeft aan muziek; muziek is
niet iets wat door ons wordt bedacht, het is een gave van God, niet veel
minder dan theologie.**

MAARTEN LUTHER

Why Should the Devil Have All the Good Music? – Larry Norman

Toen vielen de trompetters en zangers elkaar bij in één lofzang om de Eeuwige te danken. Zij zetten hun lied in, begeleid door de trompetten, cymbalen en andere muziekinstrumenten en zij loofden de Eeuwige met de woorden: Hij is goed en eeuwig duurt zijn trouw.

2 Kronieken 5:13, bij de inwijding van de tempel van Salomo

Wat is goede christelijke muziek? Een middeleeuwse kerk gevuld met gregoriaans? Monniken tijdens hun avondgebed, de vespers? Klanken van Bach uit een orgel dat de eeuwen heeft doorstaan? Het Urker mannenkoor dat psalmen zingt op hele noten met bovenstem?

Toen Larry Norman, diepgelovig gospel-rocker, in 1972 het nummer *Why should the devil have all the good music?* uitbracht, was er verontwaardiging. Wist hij dan niet van het bestaan van Bach? Maar Norman geeft al in het liedje uitleg:

*There's nothing wrong with what I play,
because Jesus is the rock and He rolled my blues
away...*

Rock and roll is niet van de duivel bezeten en je kunt er beter op dansen dan op de begrafenismelodieën die voor kerkmuziek doorgaan, vervolgt hij.

In de tempel in Jeruzalem traden maar liefst vierduizend geoefende zangers in ploegen op (1 Kronieken 23:5). Hoe klonk dat? Gaf het de rust van de sobere herhaling van Taizé-liederen, of klonk het als de eerste spirituals van zwarte slaven op de plantages? En hoe klonk het als anderen in de Bijbel ineens in gezang uitbarstten,

zoals Mirjam nadat Mozes het volk Israël door de Rietzee had geleid, of Simeon wanneer hij de kleine Jezus ontmoet in de tempel?

Dat er in de tijd van de Bijbel veel gezongen wordt, is duidelijk. En eigenlijk is daarin heel weinig veranderd. Kennelijk wordt zo geloof beleefd door mensen van de eeuw waarin ik van rock and roll en nog veel meer muziek ging houden, christelijk of niet.

De meeste liedjes in dit dagboek zijn niet in de eerste plaats gekozen op grond van de melodie maar op grond van de tekst. Een dagboek wordt gelezen, niet gezongen. Ze zijn geselecteerd op mijn smaak, omdat ze me toevallig ter ore zijn gekomen. Met opmerkelijk weinig Elvis, misschien omdat hij zelf nauwelijks liedjes schreef...

Een dagboek met Jezus als vaste grond onder de voeten, de mens uit Nazaret. In het evangelie verschijnt hij vrolijk, meelevend, boos en vergevend, maar opvallend weinig zingend op het toneel, totdat hij sterft met woorden uit de psalmen op de lippen – de liederen van zijn volk.

But they should have known, you can't keep a good man down, zoals Norman zingt.

KERSTCYCLUS

Dit dagboek begint in het spoor van het kerkelijk jaar met advent, de periode waarin christenen stilstaan bij de komst van Jezus als mens op aarde in de stad Betlehem. Advent begint op de vierde zondag voor kerst. Tenminste, in het Westen, de oosterse kerk heeft afwijkende data en berekeningen.

Wanneer 25 december op maandag valt, kan in principe 24 december de vierde advents-zondag zijn, dan begint advent op 3 december. Als kerst op zondag valt, begint advent op 27 november. Voor het gemak begint in dit dagboek de adventsperiode op 1 december. De kerstperiode wordt afgesloten op de twaalfde dag na kerst, 6 januari, wanneer de oosterse kerken kerst vieren. De periode van epifanie (het woord betekent verschijning, in de oosterse kerken duidt dat op de verschijning van Christus als kind, in de westerse kerken gaat het om de verschijning van Christus als volwassene) eindigt traditioneel op 2 februari, de veertigste dag na kerst. Die dag heet Maria Lichtmis in de rooms-katholieke traditie, en in het Engels Candlemas. Dan zit volgens de joodse traditie de reinigingsperiode van een vrouw na de geboorte van een zoon erop.

Naast traditionele kerstliederen heb ik een aantal wereldse kerstliederen opgenomen, omdat ze in deze periode in winkelcentra en via radio en televisie onze oren bereiken. In de Verenigde Staten en Groot-Brittannië bestaat een rijke traditie aan kersthits. Wie als popartiest rijk wil worden, moet een kersthit scoren. Elk jaar stromen de royalty's binnen.

In de top 20 van bestverkochte singles ooit staat *White Christmas* op één en *Silent night*, ook in de uitvoering van Bing Crosby, op drie (tussen die twee staat het lied over de ongelukkige sprookjesprinses, *Candle in the Wind*, van Elton John). Ook *All I want for Christmas is you* van Mariah Carey en *Rudolph the Red-Nosed Reindeer* van Gene Autry staan in de top 10.

De maand januari is grotendeels gewijd aan de wortels van de zwarte muziek, de spirituals. Die vertellen namelijk niet alleen veel over een geloofsbeleving die westerse christenen nogal eens missen, maar vormen ook een van de bronnen van mijn geliefde rock and roll en rhythm and blues.

**GIVING THANKS
FOR THE BIRTH
OF THE REBEL JESUS**

Advent en Kerst

1 december **Once in Royal David's City** – Cecil Frances Alexander/H.J.Gauntlett

Ook Jozef ging op weg uit de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David, die Betlehem genoemd wordt...

Vandaag is jullie in de stad van David de Redder geboren, Christus de Heer...

Het evangelie naar Lucas 2:4 en 11

Vanuit de Engelse staatskerk, de Church of England, is een al wat ouder verschijnsel naar de kerken in Nederland overgewaaid: de *Nine Lessons and Carols*. Deze traditie, die in de negentiende eeuw begon in Cornwall, kreeg bekendheid na de eerste uitvoering in King's College in Cambridge in 1918, het jaar dat de Eerste Wereldoorlog eindigde. Al jaren wordt de dienst via radio en televisie over heel de wereld uitgezonden.

De negen lezingen gaan van Genesis 1 tot en met Johannes 1. Traditioneel is *Once in Royal David's City* de eerste carol ('kerstlied') en *Hark, the Herald Angels Sing* de laatste.

Once in Royal David's City (In de bijbel wordt twee keer expliciet gezegd dat Betlehem de stad van David is, beide keren in het kerstevangelie, zoals Lucas het vertelt) werd geschreven in 1848 door Cecil Frances Alexander, de vrouw van een anglicaanse priester (anglicaans is de gebruikelijke naam voor Church of England, de Engelse staatskerk).

Ze schreef ook *All things bright and beautiful*. De tweede regel uit dat lied, *all creatures great and small*, werd de titel van het eerste boek van James Herriot over een veearts in de Yorkshire Dales.

Once in Royal David's City werd op muziek gezet door Henry John Gauntlett, componist van zo'n duizend liederen. De melodie droeg bij aan de populariteit van het lied dat aanvankelijk nauwelijks in Nederland-

se vertalingen bekend was. Nu staat in het Liedboek (498) een bewerking van Wonno Bleij; in *Weerklank en Op Toonhoogte* staat een vertaling van Hendrik van 't Veld, *In de stad van koning David*.

Tijdens het *Festival of Nine Lessons and Carols* wordt het eerste vers altijd solo gezongen: *Once in royal David's city, stood a lowly cattle shed, where a mother laid her baby, in a manger for His bed:*

Mary was that mother mild, Jesus Christ her little child.

Een kinderlied. Het derde vers toont een mooi staaltje opvoedkunde:

And through all His wondrous childhood, He would honour and obey, love and watch the lowly mother, in whose gentle arms He lay.

Christian children all should be, mild, obedient, good as He.

Er is een mooie uitvoering van de Amerikaanse singer-songwriter Suffjan Stevens, van zijn minialbum *Peace* uit 2006. Hij eindigt met woorden uit het derde vers: *and He leads His children on, to the place where He is gone.*

Advent is ook altijd vooruitkijken naar de laatste dag, misschien nog meer in de liederen die we zingen, dan in de Bijbel die we lezen.

2 december **White Christmas** – Irving Berlin

Als sneeuw in de zomer en regen in de oogsttijd
is eer voor een dwaas.

Spreuken 26:1

Toen Irving Berlin, een Joodse Amerikaan, in 1940 *White Christmas* schreef, kon niemand vermoeden dat het de bestverkochte single aller tijden zou worden. En dat in de uitvoering van Bing Crosby, twee jaar later. Tot dan toe hoorden kerstliederen in de Verenigde Staten te gaan over de geboorte van Jezus, niet over sentimentele gevoelens die het feest oproept. In Duitsland en daarna andere Europese landen was *O Tannenbaum* al meer dan honderd jaar populair.

White Christmas heeft wel iets op gang gebracht. Een overvloed aan niet direct christelijk geïnspireerde kerstliederen die in alle wereldsteden in de weken voor kerst door de straten schallen.

Bing Crosby sloeg, heel verstandig, het eerste couplet over. Dat ging namelijk over de zomer in Beverly Hills. Irving Berlin, die ook *God bless America* schreef, kwam op het idee van het wereldse kerstlied in de hete zomerdagen van 1940. De Verenigde Staten waren nog niet in oorlog, het leven ging aan het eind van de depressie van de jaren dertig zijn onverstoorbare gang. Berlin dacht aan kerst, al liet hij zelf, als Jood, het feest aan zich voorbijgaan.

*The sun is shining, the grass is green, the orange and palm trees sway,
there's never been such a day in Beverly Hills,
L.A.*

*but it's December the twenty-fourth, and I am
longing to be up North...*

Dan pas komt het lied zoals het bekend werd:

*I'm dreaming of a white Christmas, just like the
ones I used to know,
where the treetops glisten and children listen to
hear sleigh bells in the snow.*

Bing Crosby zong het voor het eerst op eerste kerstdag 1941, in een live uitzending voor de Amerikaanse radio, een paar weken na de aanval op Pearl Harbor. Pas maanden daarna werd het op de plaat gezet vanwege de vele verzoeken om het nummer weer te horen.

Kerstfeest, mijlen bij de kribbe vandaan. Jezus werd geboren toen het weer mild was, de herders verkeerden immers met hun schapen buiten op het veld. Maar het lied wordt in Afrika en Zuid-Azië met net zo veel enthousiasme gezongen als in het noordelijk deel van de wereld. Omdat de sfeer het zo gemakkelijk wint van de boodschap. Ook voor mij.

Ooit wandelden we in een lichte sneeuw-
bui naar een kerkje voor een kerstviering.
Een kerkje op een heuvel, en nog altijd,
wanneer we aan een mooie kerst denken,
staat dat beeld in onze herinnering gegrift.
Het plaatje van vele duizenden kerstkaarten
die elk jaar weer verstuurd worden. Er
is een kind geboren, en we denken liever
nog niet te veel aan wie dat kind als vol-
wassene zal zijn.

3 december **O Little Town of Bethlehem** – Phillips Brooks/Lewis H. Redner

Jij, Betlehem in Efrata, jij wordt nauwelijks geteld onder de families van Juda, toch zal uit jou iemand voortkomen die voor Mij heerser zal zijn in Israël. Zijn oorsprong ligt in een ver verleden, een eeuwigheid geleden.

Micha 5:1

Omdat iedere zichzelf respecterende artiest in de Verenigde Staten ooit een kerstplaat opneemt, ondernam Bob Dylan die actie ten slotte ook. In 2009 verscheen het album *Christmas in the Heart*. Een van de nummers die hij zingt is *O Little Town of Bethlehem*. Cliff Richard gebruikte de woorden van ditzelfde lied met een heel andere melodie in zijn *Little Town*, een kleine kersthit in 1982. Dylan zingt alleen het eerste en derde vers, Elvis Presley beperkte zich in de jaren zestig tot het eerste en tweede.

Het lied is geschreven in de negentiende eeuw door Phillips Brooks, een episcopaaalse priester – anglicanen heten in de Verenigde Staten episcopalen – na een bezoek aan Betlehem. De organist van zijn kerk in Philadelphia, Lewis Redner, schreef er de melodie bij die Dylan zingt. Anderen gebruiken een melodie van de Engelse componist Ralph Vaughan Williams, *Forest Green*. Zoals ook het van deze carol afgeleide lied van Jan Duin (Liedboek 496): *Een ster ging op uit Israël*.

O little town of Bethlehem, how still we see thee lie.

Above thy deep and dreamless sleep the silent stars go by;

yet in thy dark streets shineth the everlasting Light;

the hopes and fears of all the years are met in thee tonight.

Het lied is geschreven voor gebruik op zondagsscholen. Dat het zelden ontbreekt op Amerikaanse kerstplaten, bewijst hoe belangrijk de herinnering aan gelukkige kinderjaren is. De komst van Christus is in het lied een komst tussen hoop en vrees. Alleen ‘meek souls’ kunnen hem ontvangen, de ‘armen van geest’ uit de Zaligsprekingen in de Bergrede (Matteüs 5-7). Christus is Gods gave in mensenharten. Het laatste vers is een bede dat Christus ook nu in onze harten zal neerdalen om onze zonden te verdrijven, maar zo ver komt de gemiddelde artiest niet.

Dylan zingt het met meer overtuiging dan schoonheid. Hij blijft wel dicht bij de bedoeling van het lied: kinderen eenvoudig betrekken bij het evangelie van de geboorte van Christus. Jezus wordt niet geboren in de glitter en glamour van Jeruzalem, maar in het geringe Betlehem.

Zoals de profeet Micha het zes eeuwen daarvoor formuleerde: *Betlehem, jij wordt nauwelijks geteld onder de families van Juda en toch...*

De engelen getuigen ervan en wij blijven het zingen met de laatste regel van het oorspronkelijke lied: *O come to us, abide with us, our Lord Emmanuel*, een herinnering aan de oude Latijnse hymne: *Veni, veni, Emmanuel*.

4 december **Happy Xmas (War is over)**

– John Lennon & Yoko Ono

Dankzij Gods diepe bewogenheid met ons
zal het licht uit de hemel over ons opgaan,
en het zal schijnen over hen die zitten in het duister,
in de schaduw van de dood.

Hij zal onze voeten leiden op de weg van de vrede.

Het evangelie naar Lucas 1:78,79 (Lofzang van Zacharias)

In Engeland is Christmas Day, eerste kerstdag, al sinds de jaren vijftig de belangrijkste dag of week om op de eerste plaats van de hitparade te staan. Soms zijn het direct aan kerst gelieerde liedjes, soms seculiere, soms christelijke.

In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw gingen groepen speciaal schrijven om die kersthit te maken. Voorbeelden: *Merry Xmas everybody* van Slade, de Elvis persiflage van Mud: *Lonely this Christmas*, en *Last Christmas* van Wham!

Hoewel de Beatles vier keer de eerste plek haalden met kerst, lukte het John Lennon en Paul McCartney niet in hun solocarrière. *Happy Xmas (War is over)* van John Lennon and The Plastic Ono Band bereikte de vierde plaats in 1972, en de tweede na Johns dood in 1980. Lennon schreef het lied in de periode waarin hij met Yoko Ono op reis was om via bed-ins zijn ideeën over de wereldvrede uit te dragen. In 1969 liet het echtpaar overal in de wereld grote reclameborden ophangen: WAR IS OVER – IF YOU WANT IT. De in 1971 opgenomen kersthit is daarop het vervolg:

And so this is Xmas (war is over)

*for weak and for strong (if you want it)
for rich and the poor ones (war is over)
for black and for white (if you want it)
for yellow and red ones (war is over), let's stop
all the fight (now)*

Vrede is hét woord van het kerstevangelie. Het klinkt al in de lofzang van Zacharias, de vader van Johannes de Doper. Zet je voeten in het licht van Gods bewogenheid met ons op de weg van de vrede. God hoeft voor Lennon niet, maar vrede zoekt hij wel. Het kinderkoor dat meezingt kwam uit Harlem, New York. Vrede op aarde, het leek zo ver weg met de doorzeurende oorlog in Vietnam en de voortdurende dreiging van de Koude Oorlog. Kerst blijft dwars door alle ongelof en onvrede heen het moment waarop mensen van heinde en ver, in alle kleuren van de regenboog, het verlangen naar vrede willen uitstralen, op weg naar een nieuw jaar, waarvan je hoopt dat het beter zal worden.

A very Merry Xmas and a happy New Year, let's hope it's a good one without any fear...

5 december **Op een mooie Pinksterdag** – Annie M.G. Schmidt/Harry Bannink

Voor het aangezicht van God steeg uit de hand van de engel de rook van het reukwerk op met de gebeden van de heiligen.

Openbaring aan Johannes 8:4

Advent en Sinterklaas. Wat te zeggen? Sinterklaas heeft een eigen lied gekregen, Liedboek 745.

De Welshe melodie, *Blaenwern*, van William Rowlands, wordt in Groot-Brittannië gebruikt voor ons lied 754, in het Engels *Love Divine*, een lied van Charles Wesley. Je kunt het ook zingen op de melodie van lied 791, of zoals in de Verenigde Staten gebruikelijk, op die van lied 913, *Wat de toekomst brengen moge*. Jammer dat het zingen van *Blaenwern* beperkt blijft tot hoogstens één zondag per jaar.

De tekst van Andries Govaart brengt ons in middeleeuwse sferen:

Uit de schemer van de tijden doemt een oergestalte op... (...)

Sint Niklaas die weet wat recht is en wat slecht is...

Zulke mensen moet je hooghouden.

Vader was een mooie held, vader was de baas, vader was een duidelijke mengeling van Onze Lieve Heer en Sinterklaas, zingen Leen Jongewaard en André van den Heuvel. Het is een liedje van Annie M.G. Schmidt en Harry Bannink uit de musical *Heerlijk duurt het langst*. Vader als mengeling van Onze Lieve Heer en Sinterklaas, totdat eerst het geloof in de een en vervolgens ook dat in de ander op de proef wordt gesteld en vader er enkel en alleen nog is *voor de centen en de rest is flauwekul*.

Sinterklaas weet wat recht en slecht is. Hij helpt een arme man die drie dochters had,

aan een bruidsschat voor die dochters. Bij gebrek daaraan kan van een fatsoenlijke bruidegom geen sprake zijn en zou de vader niets resten dan zijn dochters als slavinnen te verkopen. Toen de eerste aan een huwelijk toe was, werd een buidel met goudstukken door het open raam het huis ingegooid. De buidel kwam terecht in een schoen die bij het vuur te drogen stond. En zie, het wonder herhaalde zich tot drie keer toe en het was duidelijk dat Nicolaas van Myra de weldoener was.

Helper van de armen, ach, wat kan beter de periode van advent symboliseren? Wat is mooier dan een vader die een klein beetje lijkt op Sinterklaas? Een vader die de dromen van God de Vader, de dromen van Jezus, een beetje waarmaakt in het leven van zijn kinderen? Zo'n vader, daar kan geen cadeautjesfestival tegenop. Toch blijft het een feest om iets in je schoen te krijgen. En het blijft aardig dat, hoe veelkleurig de pieten ook worden, er een ware heilige is die ons cadeautjes brengt en niet een bombariemannetje met een dikke buik, die voor een groot deel van de wereld moet volstaan.

Vergeet daarom de gebeden van de heiligen niet, want je weet nooit hoe vaak ze je voor onheil hebben behoed. En Nicolaas kan het ook niet helpen dat hij niet alleen de beschermheilige is van Amsterdam, maar ook van Rusland...

6 december **For Unto Us a Child Is Born** – Charles Jennens/Georg F. Händel/Tom Parker

Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven,
de heerschappij rust op zijn schouders.
Zijn naam zal zijn: excellente Raadsman,
machtige God, eeuwige Vader, Vredevorst.
Jesaja 9:5

In de adventsperiode vinden steeds vaker uitvoeringen plaats van de *Messiah* van Georg Friedrich Händel. Hoewel de *Messiah* via de paastijd en het *Hallelujah* uitkomt bij de opstanding en de heerschappij van Christus. In dit dagboek speelt klassieke muziek een rol in de marge. Onder andere door Tom Parker kwam klassieke muziek mijn popwereldje binnen. Hij had eerder een hitje onder de naam 'Apollo 100' met *Joy*, een instrumentale bewerking van Bachs *Jesu, joy of man's desiring*, om maar bij het Engels te blijven. Parkers *The Young Messiah*, uitgevoerd door The New London Chorale met Vicky Brown, Madeleine Bell, George Chandler en Steve Jerome, werd een hit. Ook daarin is het *Hallelujah* het hoogtepunt:
For the Lord God omnipotent reigneth, Hallelujah...

De almachtige God regeert, dat is wat Händel duidelijk wil maken, ook in de muziek. De oorspronkelijke tekst, gebaseerd op de Engelse King James Version uit 1611 (in invloed vergelijkbaar met de Nederlandse Statenvertaling van 1637), is van Charles Jennens. In deze adventstijd is de bewerking van Jesaja 9, *For Unto Us a Child is Born*, meer op zijn plaats:

For unto us a Child is born, unto us a Son is given, and the government shall be upon His shoulder; and His name shall be called Wonderful, Counsellor, the Mighty God, the Everlasting Father, the Prince of Peace.

Er is discussie over de juiste vertaling van dit bijbelgedeelte. Waarom in de ene vertaling machtige God en in de andere Goddelijke held? Het komt door het Hebreeuws, dat in het midden laat welke van de twee woorden het bijvoeglijk naamwoord is. Hetzelfde speelt in de eerste verzen van Genesis. Staat daar de adem van God of een hevige (goddelijke) wind? Het kan allebei en niemand heeft er bij geschreven wat de uitleg is.

De bedoeling van Jesaja is duidelijk. Dit kind is een bijzonder kind en Jezus zal de woorden, hoe anders ook, waarmaken. In het kader van advent, de periode waarin mensen elkaar over en weer zo vaak vrede toewensen, lijkt de laatste titel de belangrijkste: Vredevorst.

Jezus als koning van de vrede. In dat verband staan Jesaja's woorden: 'Het moet uit zijn met oorlogen, het is tijd voor vreugde: het bloedvergieten door vreemde soldaten is eindelijk voorbij' (vers 4).

7 december **Saviour's Day** – Chris Eaton

**Maria zong: 'Met hart en ziel verkondig ik de grootheid van de Heer!
Heersers heeft Hij van hun macht beroofd en vernederden heeft Hij verhoogd,
Wie gebrek leden heeft Hij overladen met goede gaven,
maar rijken heeft Hij met lege handen weggestuurd.'**
Het evangelie naar Lucas 1:46;52,53 (Lofzang van Maria)

Cliff Richard scoorde eind jaren tachtig drie opeenvolgende jaren de nummer 1 met kerst in Engeland. Twee keer op eigen kracht, in 1989 als onderdeel van Band Aid. In 1988 ging het om *Mistletoe and Wine*, geschreven door Jeremy Paul, Leslie Stewart en Keith Strachan, een lied uit een kerstmusical over het meisje met de zwa-velstokken, met typisch Britse woordspelingen:

*It's a time for giving, a time for getting, a time
for forgiving and for forgetting*

Sir Cliff voegt een vleugje *Stille nacht, heilige nacht* toe en wie heeft bezwaar tegen regels als
*Christmas is love, Christmas is peace, a time for
hating and fighting to cease.*

Twee jaar later neemt hij een meer christelijk kerstlied op: *Saviour's Day*. Ook dan gaat het over mensen die overal vandaan naar huis gaan om kerst te vieren:

*Many have started their journey home to be
with someone...*

Maar de toon wordt gezet door het refrein:
*Open your eyes on Saviour's day,
don't look back or turn away,
life can be yours if you'll only stay:
He is calling you, calling you on the Saviour's
day.*

In goed Nederlands, de dag van de Heiland, het oude woord dat in nieuwere bijbelvertalingen vervangen is door woorden als Redder en Bevrijder. Heiland had in de loop van de eeuwen een te zoetige bijklank gekregen. Cliff Richard zingt woorden van Chris Eaton, die meer heeft geschreven voor christelijke artiesten. Het gaat over God, die niet alleen de God is van het verleden of het heden maar ook van de toekomst. Waar andere, speciaal voor het feest geschreven kersthits vaak gaan over feest en gezelligheid en andere randvoorwaarden, is dit een kersthit met inhoud:
*Joining the old and the young ones, joining the
black and the white,
meeting the need of the hungry is He.
We will ever remember Him on the Saviour's
day...*

Kerstfeest als feest van vergeving en terugdenken aan de dag dat de Redder van de wereld werd geboren. Maria wordt overal geëerd om haar bereidheid om de moeder van Jezus te worden. Maar te vaak wordt vergeten hoe het lied (gebaseerd op het lied van Hanna in 1 Samuël 2) waarmee ze haar zwangerschap begint, de zaken al net zo op de kop zet als het leven van haar Zoon.

8 december **Children, Go Where I Send Thee** – Traditional

Ik zag een ander, groot en verbazingwekkend teken aan de hemel, zeven engelen met de zeven laatste plagen. Daarmee komt een einde aan Gods woede.

Openbaring aan Johannes 15:1

In *O Brother Where Art Thou*, een film van de broers Noel en Ethan Coen, zingen The Fairfield Four in een korte flits een deel van de spiritual *When I Walk That Lonesome Valley*. Begonnen als trio, hebben ze zich uitgebreid naar een vijftal en in wisselende bezetting doen ze al zo'n honderd jaar mee in de gospelscene. Zij behoren tot de velen die de negentiende-eeuwse kerstgospel *Children, Go Where I Send Thee* hebben opgenomen. Een lied met een zogenaamd kettingrefrein: twaalf getallen die steeds herhaald worden en waar er in elk couplet één bijkomt. Per uitvoering verschilt de tekst, omdat artiesten (en hun platenmaatschappijen) twaalf herhalingen wat veel vinden. Ook *Twelve Days of Christmas* is zo opgebouwd, o.a. in de uitvoering van The Spinners.

The Fairfield Four zingen het *Children, Go* close harmony en begeleiden zichzelf door op hun dijen te drummen. Wanneer ze zes keer alles hebben herhaald springen ze vrolijk door naar de twaalf, waar het uiteindelijk om gaat (hoewel, Neil Diamond houdt het na de tien geboden helemaal voor gezien).

Twaalf, elf, tien – mensen (en begrippen) uit de Bijbel gaan met de kinderen op weg om het geheim van Betlehem te ontdekken, met als boodschap: je staat er nooit alleen voor.

Children, go where I send thee, how shall I send thee? I'm gonna send thee one by one, one for the little bitty baby was born, born, born in Bethlehem...

En dan steeds één meer:

Twelve for the disciples, eleven for the gospel writers, ten for the ten commandments, nine for the nine all dressed so fine, eight for the eight that stood at the gate, seven for the seven that went down from heaven, six for the six that never got fixed, five for the gospel preachers, four for the four that stood at the door, three for the Hebrew children, two for Paul and Silas, one for the little bitty baby, born by the virgin Mary was born, born, born in Bethlehem

Niet alle getallen zijn meteen duidelijk. Elf schrijvers van het evangelie, je moet wonderlijk tellen om die bijeen te krijgen, en wie zijn die zeven? De engelen uit de tekst van Openbaring? De acht bij de poort zijn in andere versies de acht die aan de zondvloed ontsnapten. De drie zouden de drie vrienden van Daniël kunnen zijn, de vijfde prediker van het evangelie is misschien Paulus of Petrus, de vier kunnen de mannen zijn die hun verlamde vriend bij Jezus brengen of de vier melaatse mannen met hun boodschap van goede tijding (uit 2 Kon. 7), maar ieder mag er op zijn eigen manier betekenis aan geven. En zijn de zes die nooit weer gemaakt werden, de zes waternaten van de bruiloft in Kana?

9 december **Gabriel's Message** – Sabine Baring-Gold/Baskische melodie

In de zesde maand werd de engel Gabriël door God naar de stad Nazaret in Galilea gezonden, naar een meisje dat zou trouwen met een man uit het huis van David. Zijn naam was Jozef, die van het meisje Maria. De engel ging haar huis binnen en zei: 'Gegroet, begenadigde, de Heer is met je!'

Het evangelie naar Lucas 1:26-28

Het lied van vandaag vinden we in het Liedboek, Gezang 443. De Engelse tekst is van Sabine Baring-Gold, een anglicaanse priester. Zijn naam klinkt vrouwelijk, maar hij was een man. Vrouwelijke priesters en dominees waren in de negentiende eeuw onbekend. Hij schreef ook *Onward Christian Soldiers*, dat het lijflied van het Leger des Heils werd.

Gabriel's Message is een vertaling van een carol uit Baskenland in Spanje over de aankondiging van Jezus' geboorte door de engel Gabriël.

*The angel Gabriel from heaven came,
his wings as drifted snow, his eyes as flame;
"All hail", said he, "thou lowly maiden Mary,
most highly favoured lady." Gloria.*

De laatste regel laat de rooms-katholieke origine van het lied zien maar in de anglicaanse kerk geldt dat zeker als voordeel. Dat de bewerking van de rooms-katholieke Andries Govaart met de regel *hoogst uitverkoren vrouwe* in een protestants liedboek opduikt, is opmerkelijk.

Combinatie van tekst en melodie geven het lied zijn glans. Er zijn verschillende rockuitvoeringen van het lied, o.a. van de Britse band Marillion, maar voor mij springt die van Sting eruit. Sting was de zanger en liedjesschrijver van de Britse band The Police (met hits als *Message in a Bottle* en *Every Breath You Take*). Later bouwde hij een solocarrière op.

*Of her, Emmanuel, the Christ was born
in Bethlehem, all on a Christmas morn.
And Christian folk throughout the world will
ever say:*

"Most highly favoured lady," Gloria!

Sting zingt met overtuiging en hoewel hij zich agnost noemt, lijkt het alsof hij een zekere affiniteit met het lied heeft. Het verscheen als B-kant van zijn hitsingle *Russians*, die aan het begin van Poetins oorlog in de Oekraïne nieuwe aandacht kreeg. De scène van Gabriël met Maria, de engel uit de hemel en het eenvoudige dorpsmeisje uit Nazaret, heeft altijd dichters en schilders bewogen en ontroerd. In sommige theologieën heeft de spontane reactie van Maria 'Mij geschiede naar uw wil' een zekere populariteit gehad.

Pas veel later vroegen dominees en andere predikers zich af wat er allemaal door Maria is heengegaan toen ze met deze boodschap werd geconfronteerd en de lofzang, het Magnificat, zong:

My soul shall laud and magnify His holy name...

10 december **Do They Know It's Christmas?**

– Bob Geldof/Midge Ure

Er was al geruime tijd verstreken toen de leerlingen bij Jezus kwamen en tegen hem zeiden: 'Dit is een eenzame plek en het is al laat. Stuur de mensen toch naar de dorpen en gehuchten in de omgeving om voor zichzelf eten te kopen.' Maar hij antwoordde hun: 'Geven jullie hun maar te eten.'

Het evangelie naar Marcus 6:35-37

Sting deed in 1984 mee aan het opnemen van de eerste versie van *Do They Know It's Christmas?*, dat als groots project tegen hongersnood in Ethiopië was opgezet door Bob Geldof, zanger van de Ierse band The Boomtown Rats, samen met de zanger van Ultravox, Midge Ure. De niet-briljante tekst en schurende melodie werden met aanpassingen tot vier keer toe uitgebracht om in Afrika verlichting te brengen van allerhande ellende. Cliff Richard werkte mee aan de tweede versie in 1989. Tot drie keer toe werd het de kersthit in Groot-Britannië. Bob Geldof hield er een lintje aan over en mag als Sir Bob door het leven. Het is kersttijd, begint hij:

*and in our world of plenty we can spread a smile of joy,
throw your arms around the world at Christmas time,
but say a prayer to pray for the other ones at Christmas time...*

Denk eens aan een ander wanneer je je gebeden zegt. Misschien wordt er wel nooit zo veel gebeden als rond kerst. Dan gaan we heel gelovig, half gelovig of misschien wel ongelovig met onze weemoed en goede wil naar de kerk. Daar hoort een vleugje sentiment bij:

it's a world of dread and fear where the only water flowing is the bitter sting of tears...

BBC-reportages brachten de hongersnood binnen in Britse huiskamers. Iedereen die 'iemand was' in de Britse muziekwereld deed mee. Van Bono tot Boy George, van Phil Collins tot George Michael. Paul McCartney schreef op de hoes een speciale boodschap. De verkoop leverde miljoenen op voor Afrika. Net als in Nederland bij het projectlied *Kinderen voor Kinderen: een kind onder de evenaar is meestal maar een bedelaar* (!), was er ook bij Geldofs lied kritiek op de wel erg neerbuigende tekst:

Well, tonight thank God, it's them instead of you... (je moet maar durven...)

and there won't be snow in Africa this Christmas time...

Do they know it's Christmas time at all?

Weet Bob Geldof wel dat de kerk in Ethiopië een van de oudste ter wereld is, heel wat ouder dan zijn katholieke kerk in Ierland, al vieren ze kerst misschien niet met sneeuw en kerstbomen en zelfs niet op dezelfde dag? Het einde van het lied brengt het verhaal van de vijf broden en twee vissen in herinnering: 'Geven jullie hun maar te eten', zegt Jezus tegen zijn leerlingen wanneer hij de mensen ziet die niet eens honger maar zeker wel trek hebben. Dat roepen de naar schatting twintig zingende miljonairs ook: *feed the world, let them know it's Christmas time again...*

Als dat eens waar werd.

11 december **Mary's Boy Child** – Jester Hairston

Er waren in die omgeving herders die in het open veld 's nachts de wacht hielden over hun kudde. Opeens stond een engel van de Heer bij hen en de luister van de Heer omstraalde hen. Zij werden door grote vrees bevangen. De engel zei tegen hen: 'Vrees niet. Ik kom om jullie goed nieuws te brengen (...) Dit is voor jullie het teken: jullie zullen hem vinden, een zuigeling. Hij is in doeken gewikkeld en in een kribbe gelegd.' Het evangelie naar Lucas 2:8,9;12

Harry Belafonte werd geboren in Harlem, New York. Zijn ouders kwamen beiden van Jamaica. Zijn moeder was de dochter van een zwarte man en een Schotse vrouw, zijn vader was de zoon van een zwarte moeder en een man van Joods-Nederlandse afkomst. Halverwege de jaren vijftig vestigde Belafonte zijn naam met liedjes uit het Caribisch gebied. De calypso was geboren. Hij zong over Jamaica, over de zon, over heimwee maar ook over het onbezorgde leven daar. Zijn grote doorbraak kwam in 1957 met de *Banana Boat Song*, ook bekend als *Day-O*, waarin hij vertelt over het leven van dagloners op bananenplantages. Zijn hele leven zou hij bezig blijven met burgerrechten, ook toen hij naar de Verenigde Staten was verhuisd.

Na het succes van *Day-O* scoorde hij in hetzelfde jaar in Groot-Brittannië de kersthit met *Mary's Boy Child*, een compositie van Jester Hairston, die in 1978 in de uitvoering van Boney M. nogmaals de eerste plaats met kerst zou veroveren. Jester Hairston was een zwarte musicus uit het noorden van de Verenigde Staten. Hij bewerkte veel gospels en schreef twee succesvolle liedjes, *Mary's Boy Child* en *Amen* (18 januari). Daarnaast speelde hij kleine en grotere rollen in films.

Mary's Boy Child vertelt het verhaal van de geboorte van Jezus in eenvoudige bewoondingen. Hairston haalt ook het bekende lied van Charles Wesley aan: *Hark, the Herald Angels Sing* (26 december). Dat lied was erg populair onder de Afro-Amerikanen, maar zeker ook in Engeland, een reden te meer voor de populariteit van zijn compositie.

*While shepherds watched their flocks by night,
them see a bright new shining star,
them hear a choir sing: the music seemed to come
from afar...*

Het verhaal begint in het liedje bij de herders en gaat dan pas naar Jozef en Maria, voor wie er geen plaats is behalve in de stal. Maar zo gaat dat als je de mensen bekend wilt maken met wat nog altijd een feestelijk verhaal is.

*By and by, they find a little nook in a stable all
forlorn...*

Daar vind je de redder van de wereld, een baby in de armen van zijn moeder. Alle sentiment van het verhaal samengevoegd in een paar woorden.

12 december **Wonderful Christmastime** – Paul McCartney

Jezus zei tegen Judas: 'Doe maar gauw wat je moet doen.' Niemand van wie daar aan tafel zaten, begreep wat Jezus gezegd had. Omdat Judas de kas beheerde, dachten sommige leerlingen dat Jezus aan hem gevraagd had om het benodigde te kopen voor het feest, of dat hij hem opdracht had gegeven iets aan de armen te gaan geven. Het evangelie naar Johannes 13:27-29

Paul McCartney scoorde maar liefst acht keer de Engelse nummer 1-hit met kerst. Drie keer met Band Aid, vier keer met de Beatles en één keer met Wings (*Mull of Kintyre*). Maar solo lukte het hem niet, ook niet met *Wonderful Christmastime*, hoe vaak het liedje ook gedraaid en gezongen wordt. Het nummer heeft veel tempowisselingen en verschillende melodielijnen. Naar verluidt heeft Sir Paul het in zijn eentje opgenomen en speelt hij alle instrumenten.

*The moon is right, the spirit's up,
we're here tonight and that's enough,
simply having a wonderful Christmastime...*

Dat is wat veel mensen met kerst willen. Als de sfeer maar goed is. We maken het in huis gezellig met een boom en lichtjes. We doen iets bijzonders voor de maaltijd. Jezus en zijn leerlingen liggen aan. Misschien was het de Pesachmaaltijd, maar zoals Johannes het vertelt, is dat niet helemaal duidelijk. Jezus heeft de voeten van de leerlingen gewassen. Er is de dreiging van het verraad. De discipelen begrijpen het niet. Zelfs niet wanneer Jezus tegen Judas zegt dat hij wel mag gaan. Ze denken dat hij misschien wat extra inkopen gaat doen. Of iets aan de armen geven.

Het lijkt op de manier waarop we kerst vieren. We doen wat extra inkopen, we maken iets over naar een organisatie die belooft dat geld in te zetten voor de armen. Zo gaat dat. Ook bij Paul McCartney thuis. Hij haalt er zelfs een kinderkoortje bij.

The choir of children sing their song, they practiced all year long:

Ding dong, ding dong, ding dong, ding, oh, oh...

We zingen kerstliedjes bij de boom, er is sneeuw, er is een wiegje, een os en een ezel, een kerststalletje, het is koud, winters, we drinken een glaasje glühwein en er is chocolademelk voor de kinderen. Feest vieren met het gezin, feest vieren in de kerk.

Wat cadeautjes betreft hebben we in Nederland gelukkig Sinterklaas als aardig alternatief. Daarom maken we het met kerst een beetje gezellig met een mooi aangeklede maaltijd.

Kerst is een mooie tijd. Niet om de rest van de wereld te vergeten, maar wel om je even te concentreren op wat in je leven echt van waarde is, een moment om je te bezinnen en weer op te laden. En misschien horen kerstliedjes over een arm kind daar wel bij.

13 december **O Come, All Ye Faithful** – John Francis Wade/translation Frederick Oakeley

In het Woord was het leven en het leven was het Licht voor de mensen. Het Licht scheen in de duisternis en de duisternis heeft er geen vat op gekregen.

Het Woord is mens geworden. Het heeft onder ons zijn tent opgeslagen en wij hebben zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de enige Zoon van de Vader, vol van genade en waarheid.

Het evangelie naar Johannes 1:4,5 en 14

Komt allen tezamen, graag gezongen als openingslied van kerstdiensten, is een heel oud kerstlied. Niemand weet hoe oud. Zeker is dat het oudst bekende handschrift ervan werd gepubliceerd door John Francis Wade, in het Latijn, rond 1750. Het is heel goed mogelijk dat de tekst is 'geleend' van een oudere versie, toegeschreven aan koning Jan I van Portugal, een knap dichter en musicus, die ruim een eeuw eerder leefde. Zijn tekst zou weer teruggaan op nog oudere teksten, waarbij de naam van Bonaventura, een middeleeuwse monnik, wordt genoemd. De muziek, vaak toegeschreven aan Wade, kan heel goed van een andere componist zijn maar niets is zeker. Wanneer popmusici een kerstalbum uitbrengen, dan hoort *Adeste fideles*, zoals de Latijnse titel luidt, tot de favorieten. Van Mahalia Jackson tot Jim Reeves. Bing Crosby zingt het met eerst de Latijnse tekst, net als Bob Dylan:

Adeste fideles læti triumphantes, venite, venite in Bethlehem.

Natum videte regem angelorum: venite adoremus (3×) Dominum.

De mooiste uitvoering die ik ken, is van Art Garfunkel. Met alleen het eerste vers, in het Engels.

*O come, all ye faithful, joyful and triumphant!
O come ye, o come ye to Bethlehem;
come and behold Him, born the King of Angels:
O come, let us adore Him (3×), Christ the Lord.*

Een vrijwel letterlijke vertaling van het Latijn naar het Engels. Ook de Nederlandse vertaling van C.B. Burger, vrijzinnig hervormd predikant, die wij gewoonlijk zingen (Liedboek 477), houdt die tekst aan. De populariteit van het lied heeft ongetwijfeld te maken met de melodie. Vooral het drie keer herhaalde *Komt, laten wij aanbidden*, eerst zacht en dan met een langzaam aanzwellend volume, weet altijd weer te ontroeren.

Het derde vers, in het Liedboek vertaald door Jan Willem Schulte Nordholt, wijkt enigszins af van het origineel met een verwijzing naar het eerste hoofdstuk van het evangelie naar Johannes:

Het licht van de Vader, Licht van den beginne, zien wij omsluierd, verhuld in 't vlees

De woorden klinken ouderwets. Vlees is het woord dat in oudere bijbelvertalingen voor lichaam werd gebruikt. Nieuwere vertalingen kiezen voor 'lichaam' of zelfs 'mens'. In ieder geval beter verstaanbaar: God wordt mens. Het wonder van kerst.

14 december **A Spaceman Came Traveling** – Chris De Burgh

Jezus werd geboren in Betlehem in Judea in de tijd dat Herodes koning was. Toen doken ineens magiërs uit het oosten op in Jeruzalem. Zij vroegen: 'Waar is de nieuwgeboren koning van de Joden? Wij hebben namelijk zijn ster in het oosten gezien en zijn gekomen om hem eer te bewijzen.'

Het evangelie naar Matteüs 2:1,2

Chris De Burgh is een Ierse zanger die vooral bekend werd door *Lady in Red*. Met zijn *Spaceman* zingt hij een heel bijzonder kerstlied. Hij gelooft in Christus, zegt hij zelf, maar voelt zich niet zo aangetrokken tot de kerkelijke variant van het christendom. Dit kerstliedje is ontstaan nadat hij *Waren de goden kosmonauten?* van Erich von Däniken had gelezen. Stel je voor dat de ster van Betlehem in werkelijkheid een ruimteschip van een andere planeet is geweest?

Matteüs schiep in zijn geboorteverhaal op grond van oudtestamentische teksten magiërs en een ster. Dus zo buitengewoon is het niet dat anderen hun eigen fantasie laten werken. De Burgh was een liefhebber van het werk van de Ierse dichter W.B. Yeats, die zijn gedicht *The second coming* als volgt eindigt:

*I know that twenty centuries of stony sleep were
vexed to nightmare by a rocking cradle,
and what rough beast, its hour come round at
last, slouches towards Bethlehem to be born?*

Tweeduizend jaar na Betlehem staat er opnieuw iets te gebeuren. Het ruimteschip van De Burgh deed er tien jaar over om op de vleugels van het succes van *Lady in Red* een regelmatige verschijning te worden in de lijstjes van liedjes in de aanloop naar kerst.

*A spaceman came travelling on his ship from
afar...
and it hung in the sky like a star, just like a star...
He followed a light and came down to a shed,
where a mother and child were lying there on a
bed,*

Duidelijker kan niet. Natuurlijk krijgt de moeder de schrik van haar leven maar de vreemdeling vermaant haar niet bang te zijn. Hij heeft immers een boodschap die alle mensen mogen horen:

*Peace and goodwill to all men, and love for the
child...*

Het dorp wordt gevuld met het geluid van een buitenaards koor en iedereen ziet het ruimteschip dat boven het dorp hangt, maar wanneer het licht begint te worden, moet de vreemdeling vertrekken. Toch blijft er iets hangen van het gebeurde:

*When two thousand years of your time has gone
by,
this song will begin once again, to a baby's cry.
Oh the whole world is waiting, waiting to hear
the song again...*

Is er leven in de ruimte? Of houden we het bij die keer dat God zich overboog naar de aarde?

15 december **Virgin Mary Had a Son** – Traditional

Dit alles gebeurde om te vervullen wat de Heer door zijn profeet heeft gezegd: 'Let op: de jonge vrouw zal zwanger worden en een zoon ter wereld brengen en zij zullen hem de naam Immanuël geven.' In onze taal betekent die naam: God met ons.

Het evangelie naar Matteüs 1:22,23

'Virgin Mary', de maagd Maria. 'Jonge vrouw' staat in de Hebreeuwse tekst (Jesaja 7:14) waar Matteüs naar verwijst. Hoewel de manier waarop ze de aankondiging van Jezus' geboorte vertellen nogal verschilt, hebben Lucas en Matteüs beiden het verhaal dat Maria, voor ze samenleefte met Jozef, zwanger is. En zo is het eeuwenlang doorverteld en gezongen. Ook in de gospel van vandaag.

Er is niets bekend over waar het liedje vandaan komt maar er bestaan heel wat uitvoeringen van, waaronder een aantal van Joan Baez. Ik luister naar de opname van het Newport Folk Festival in 1959, waar ze het zingt met een folksinger, Bob Gibson, schrijver van onder meer *You Can Tell the World*, bekend in de uitvoering van Simon and Garfunkel en The Seekers.

Virgin Mary had one son, oh, glory hallelujah,
(2x)
glory be to the new born King.

The Virgin Mary, de maagd Maria. Tot op de dag van vandaag hebben vooral de rooms-katholieke en oosters-orthodoxe kerken een zekere fascinatie voor de 'eeuwige maagd'. Ze hebben die staat in dogma's vastgelegd, zelfs tegen het Bijbelse getuigenis in dat Jezus broers en zusters

had (Marcus 6:3). Voor het gemak werd het woord 'broer' vertaald met het zeer ongebruikelijke 'neef'. Het was niet genoeg dat Maria maagd was toen haar eerstgeborene ter wereld kwam, hoe wonderlijk ook. Nee, ze moest ook maagd blijven.

De gospel staat er niet bij stil, belangrijker is hoe Maria deze 'pretty little baby' gaat noemen:

Think I'll call Him David, think I'll call Him Manuel...

Twee namen komen samen, Jezus wordt in het Nieuwe Testament een aantal keren Zoon van David genoemd (maar nooit door hemzelf!) en één keer Immanuël: God met ons. In de gospel wordt de naamgeving aan Maria toevertrouwd, in het evangelie naar joods gebruik aan Jozef. Op die wijze echte een vader zijn kind.

Virgin Mary is een eenvoudige gospel met een eenvoudige structuur. Je moet een eenvoudig verhaal vol vreugde ook niet te ingewikkeld willen maken. Wanneer het Kind in de laatste zin van het evangelie afscheid neemt van zijn leerlingen, laat hij hun in zijn belofte opnieuw die naam na, Immanuël: 'Ik ben bij je, alle dagen, tot deze wereld voltooid zal zijn' (Matteüs 28:20).

Toen de tijd voor Elisabet gekomen was, bracht ze een zoon ter wereld. De burens en haar familie hoorden hoe rijk de Heer haar gezegend had en zij verheugden zich met haar.

Het evangelie naar Lucas 1:57,58

'If you want it', zingen John en Yoko, nou ik wil wel.

In 1998 verscheen een kerst-cd met nummers van Nederlandse artiesten: *Zo, dit is Kerstmis*, naar de eerste regel van *Happy Xmas* van John en Yoko. Daniël Lohues levert met Skik zijn bijdrage met een nieuw liedje: *De sneij*. Hij kan niet laten naar het kerstlied van John en Yoko te verwijzen. Naar die ene regel van het koor in het refrein: de wereld kan verder zonder oorlog *maar alleen als jij het wilt*. Daniël wil het wel. Maar hij heeft een probleem, het sneeuwt hier zo zelden met kerst en zonder sneeuw wil het echte kerstgevoel niet komen. En dan, om toch vooral niet flauw te doen, telt hij zijn zegeningen:

Mar waarom ok dat nog wensen, want ik heb joe en jij hebben mij.

Kerstfeest is het feest van samen. In de Bijbel is samenzijn vanzelfsprekend maar in het geval van Elisabet, de vrouw op leeftijd die de moeder van Johannes de Doper mag worden, staat het er nadrukkelijk bij. Dat vreugde iets is wat je met elkaar deelt. De vreugde van de geboorte. Daarvoor was er de eenzaamheid. Elisabet en Zacharias waren kinderloos. In godsdienstige termen, ze waren niet gezegend, ze hoorden er niet bij. En dan, op een leeftijd dat nie-

mand het voor mogelijk houdt, is ze ineens zwanger. Ze trekt zich terug in haar binnenkamer. Totdat haar nichtje, we weten niet precies in welke graad, Maria langs komt. Maria, die aan de andere kant van de lijn staat. Jong nog en niet verondersteld zwanger te zijn omdat ze ongehuwd is. Samen genieten ze van het zwanger zijn. Maar het samen van de tekst komt op het moment dat het jongetje geboren is. Dan komen de burens samen om het feest te vieren. Het is een veel breder samen dan Skik bezingt. Maar ook in dat samenzijn, in de zin van twee mensen die van elkaar houden, misschien wel verliefd zijn, komt de vrede van kerst dichterbij.

Liefde is de enige kracht die oorlog kan overwinnen, liefde is een kracht die mensen veel dichter samenbrengt dan de mooiste kerstkaart of het dikste pak sneeuw.

En die sneij, die denken we der wel bij, want zonder sneij is 't ok wel kerst en old en neij. Zo is het toevallig ook nog eens een keer. Een groene kerst heeft zijn eigen charme en in het verre Betlehem lag vast geen pak sneeuw.

Ik luuster nie naor 't weersbericht, want ik wil niet dat 't daoran ligt...

Zelfs als het niet een kerst is volgens de kerstkaarten, kunnen we elkaar nog steeds beminnen.

17 december **Gaudete** – Traditional

Verheug je in de Heer, altijd. Ik zeg het nog eens: verheug je!

De brief van Paulus aan de gemeente in Filippi 4:4

De derde zondag van advent staat bekend als zondag Gaudete: verheugt u. Zo hebben alle zondagen een mooie Latijnse naam, maar in dit geval dacht Bob Johnson van de Britse folkgroep Steeleye Span (van *All Around My Hat*) aan een oude carol met die titel. De carol ontstond in de zestiende eeuw, in Scandinavië, maar drong overal in Europa door. De groep besloot tot een a capella opname waarmee ze een onverwacht succesje hadden in de Britse hitlijsten van 1973. Veertig jaar later maakte het duo Erasure een nieuwe versie, met stevige synthesizers.

De uitvoering van Steeleye Span wordt bepaald door de hoge vocalen van zangeres Maddy Prior, die de coupletten zingt. Het refrein is zo eenvoudig als een Christmas carol maar kan zijn:

*Gaudete, gaudete ! Christus est natus
ex Maria virgine, gaudete !
Verheugt u, verheugt u! Christus is geboren uit
de maagd Maria, verheugt u*

Dan volgen de coupletten:

*Tempus adest gratiæ hoc quod optabamus,
De tijd van genade is gekomen, waarnaar we
hebben verlangd
Carmina lætitiæ devote reddamus.
Laten we daarom deemoedig dankzeggen met
vrolijke liederen*

*Deus homo factus est natura mirante,
God is mens geworden en de natuur verwondert
zich
Mundus renovatus est a Christo regnante.
De wereld is vernieuwd door Christus die regeert
Ezechielis porta clausa pertransitur,
De gesloten poort van Ezechiël wordt geopend
(Ezechiël 44:2)
Unde lux est orta salus invenitur.
Wanneer het licht wordt geboren, vinden we
redding.
Ergo nostra contio psallat lam in lustro;
Laten we daarom voluit onze liederen zingen
Benedicat Domino: salus Regi nostro.
En God prijzen: wees welkom, Koning*

Een loflied op weg naar kerst. Nieuw leven ingeblazen door de groep die veel van hun concerten eindigde met *Gaudete*. Verheug je.